

INTELMEK

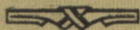

Irta és felolvasta a maros-vásárhelyi „Szabad Liceum” megnyi-
tása alkalmából 1916. február hó 18-án

DR. BERNÁDY GYÖRGY,

m. kir. udvari tanácsos, Maros-Vásárhely sz. kir. város főispánja.

Bernády György

Nyomatott Adi Árpád Kossuth könyvnyomdájában
===== Maros-Vásárhelyt, 1916. =====

INTELMÉK

Irta és felolvasta a maros-vásárhelyi „Szabad Liceum” megnyitása alkalmából 1916. február hó 18-án

DR. BERNÁDY GYÖRGY,

m. kir. udvari tanácsos, Maros-Vásárhely ez. kir. város főispánja.

Nyomatott Adi Árpád Kossuth könyvnyomdájában
===== Maros-Vásárhelyt, 1916. =====

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A tervbe vett szabad liceumi előadások megkezdése előtt az egész világot lenyűgöző, már több mint másfél év óta dúló rettenetes háboru közepette, a mikor országok omlanak össze, trónok borulnak föl, uralkodók és népeik lesznek földön futókká, a mikor az olasz, a bukovinai és keletgaliciái határokon, Flandriában és Franciaország északkeleti részében folyó küzdelmes harcok dobpergésszerű ágyutüzének rettenetes lármáját a magyar közművelődés e megszentelt csarnokának falai között is hallani véljük, a mikor minden, a mi szépet és nemeset emberi kéz és elme évszázadokon keresztül alkotott, a háboru tüzébe kerülve elpusztul, s a támadó ellenségnek megszámlálhatlan tömegeiből százezrek hullanak a a mi csapataink és szövetségeseink csapainak lövészárkai előtt halomra, a mikor az állásaink előtt elterülő földet minduntalan ellenséges katonák hulláinak sűrű tömege födi, s katonáink és szövetségeseink csapatai napról-napra, óráról-órára, mondhatnám pil-

lanatról-pillanatra a lángoló hazaszeretetnek, kitaró hűségnek, végnélküli áldozatkésztségnek, kifogyhatlan türelemnek és rettenthetlen bátorságnak adják tanubizonyosságát, ahhoz fordulok, a ki minden jó, szép és nemes forrása, a kitől egyedül várhatunk áldást, és hálát adok a Mindenhatónak, hogy határainkat megoltalmazva, nekünk itt Magyarország legkeletibb részében e világ felfordulás közepette is módot és alkalmat adott arra, hogy a magyar kultúra érdekében hasznosnak ígérkező, alkotó munkához foghassunk.

Ahoz, hogy a megkezdendő munka valóban hasznos és nemesen alkotó legyen, szükséges az, hogy komolyan számot vessünk magunkkal a tekintetben, hogy a jelen nehéz, de azért fenségesen szép idők alatt eleget tettünk-e mindenkben a reánk váró feladatoknak, teljesítettük-e a mindannyiunkat egyaránt terhelő kötelességeket, igyekeztünk-e kellő éleslátással megfigyelni a megfigyelendőket, levontuk-e a megfelelő gondossággal, szigorúsággal és alapossággal a körülöttünk történelemből a megfelelő következtetéseket, okultunk-e a kívánatos mértékben a már több mint másfél év óta dúló, rengeteg áldozatot igénylő háboru nyújtotta tanulságokon és igyekeztünk-e magunkat kellően felvértezni a háborut követő béke utáni küzdelmes, nehéz, sok lemondást, önmegtagadást igénylő munkára?

Ha a felvetett kérdésekre feltétlen becsületességgel, semmit el nem titkoló nyíltsággal akarunk válaszolni, az elkövetett hibák és mulasztások beismerése mellett, azokat megbánva, be kell vallanunk, hogy mi itthon maradottak addig, a míg a honvédelem érdekében katonai szolgálatra bevonult testvéreink a háboru egész tartama alatt a felkent király iránti hűségnek, az önfeláldozásra is kész hazaszeretetnek, a kifogyhatatlan türelemnek, a végnélküli nélkülözésre való készségnek, a minden lemondásra hajlandó önzetlenségnek, a megfélemlíthetetlen bátorságnak soha el nem homályosítható, tündöklően fényes bizonyítékait adták, igen gyakran nem állottunk a helyzet magaslatán, nem ismertük fel, vagy nem akartuk felismerni a viszonyok és körülmények komoly voltát, kibujtunk vagy kibujni igyekeztünk a reánk váró feladatok teljesítésének kötelezettsége alól s önös érdekeinket, kényelem szeretetünket, feltűnési viselkedésünket, másod-, sőt harmadrendű szükségleteinket, igényeinket, apró-cseprő szeszélyeinket kielégítendő, nem egyszer oly cselekmények elkövetésétől sem riadtunk vissza, amelyek révén azt elért haszonnal, megszerzett élvezettel vagy gyönyörűséggel arányban nem álló, komoly károkat okoztunk a köznek.

Pedig ma, a háboru 19-ik hónapjában,

valamennyiünknek tisztában kellene lennünk azzal, hogy a háboru sorsának eldőlte, diadalmas befejezése nemcsak attól függ, hogy miként teljesítik a hadban levő testvéreink a király, a haza és szövetségeseink iránti kötelességeiket, hanem igen nagy mértékben függ attól is, hogy milyen állapotok, viszonyok uralkodnak az ország belsejében s hogy milyen komoly és lelkiismeretes elhatározással teljesítjük mi itt-hon maradottak a felületesen gondolkodó előtt sokszor jelentéktelennek látszó kötelességeinket, feladatainkat.

A háboru ezen előrehaladott korszakában mindannyiunknak tudnunk kellene azt, hogy annál biztosabb a végső diadal, minél türethetőbbek, elviselhetőbbek és rendezettebbek a viszonyok ide benn s annál rövidebb idő alatt érjük el a háboru győzelmes befejezését, minél nagyobb gondossággal, lelkiismeretességgel kezeljük azokat a készleteket, a melyek a Mindenható jóvoltából birtokunkba jutottak.

Nemcsak a lövészárkokban levő testvéreinknek, hanem nekünk itt-hon maradottaknak is kell áldoznunk, tünnünk, szenvednünk és lemondanunk. Nemcsak nekik kell testben és lélekben erőseknek, erényekben gazdagoknak lenniök, hanem nekünk is alkalmazkodnunk kell mindenekben a helyzethez, viszonyokhoz, körülményekhez, meg kell erősitenünk magunkat testben és lélekben s erőink végső megfeszítése mellett is

arra kell törekednünk, hogy mindenkben méltóak legyünk őhozzájuk és őseinkhez, a kiktől ezt az áldott, annyi vérrel áztatott földet örököltük.

Nemcsak a fegyveres erőhöz tartozó, az ellenséggel szemben álló, farkasszemet néző testvéreinknek kell a kapott parancsot vakon követniök, hanem nekünk az itthon maradtaknak is a legszigorubban be kell a mai nehéz időkben a közjó és közrend biztosítása, fenntartása érdekében törvényes hatáskörben kibocsátott rendeleteket tartanunk, mert ép úgy, a mint oda kint komoly veszedelmeket okozhat a parancsoknak való ellenszegülés vagy azoknak kijátszása, ide bent is súlyos következményekkel járó a lakosság nagy tömegeit hátrányosan érintő bajokat, alig orvosolható hibákat idézhetünk elő az érvényben álló szabályok megkerülése avagy figyelmen kívül hagyása útján.

Nemcsak az hazaáruló, a ki az ellenségnek — a köteles hűséget megtagadva — közvetlenül szolgálatokat tesz, avagy az ellenség előtt minden komoly ok nélkül megadja magát, hanem súlyos beszámítás alá eső bünt követ el a haza ellen az is, aki az ellenséget kerülő uton juttatja a hadviselés folytatására alkalmas eszközök birtokába s a ki a törvényes hatáskörben kibocsátott rendeleteket megkerülve, kijátszva türehtetlenebbé, elviselhetlenebbé, nehe-

zebbé teszi a háború következtében természetesen amúgy is eléggé nehéz helyzetet.

Nemcsak az méltó a megvetésre és szolgált rá a legszigorubb büntetésre, a ki papiros talpu csizma, hamisított posztó, élvezhetetlen, az egészségre ártalmas élelmiszerek szállítása révén igyekszik magasabb érdekek feláldozása mellett a maga számára jogtalan hasznot biztosítani, hanem súlyos beszámítás alá eső vétséget követ el a mindannyiunkat egy közös testvéri láncba forrasztó édes haza és szövetségeseink ellen az is, a ki minden erkölcsi alapot nélkülöző önös érdekeinek minél nagyobb mértékben való kielégíthetése céljából elrejtja a maga gabona, zsír és egyéb készleteit, avagy bármi másnemű cselekménye vagy mulasztása révén hozzájárul a nélkülözhetlen élelmiszerek és szükségleti cikkek árának további felhajtásához.

Kapcsolatosan hangsúlyozottan emlitem meg azt, hogy nem kevésbé vétkes az, a ki kishitűség, türelmetlenség avagy erkölcsi alap nélküli gavalléroskodás következtében, illetve a lemondásra való készség hiánya miatt élelmiszereket, nélkülözhetetlen szükségleti cikkeket a megállapítottnál magasabb áron, a szükségesnél nagyobb mennyiségben szerez¹ be s azokat az előírt vagy feltétlenül igényelt mértéket meghaladó mérvben fogyasztja.

Határozott meggyőződésesem az, hogy ha mindannyiunkban meg lett volna a kellő mérséklet, előre látás, megfontoltság és lemondásra való készség, ha különösen a háboru első évében nem vésztették volna a minden foku hatóságok legjobb igyekezete dacára annyian el a fejüket, ha nem árvereztek volna a kibocsátott hatósági intézkedések teljes figyelmen kívül hagyása mellett annyian az élelmiszerek és szükségleti cikkek beszerzése közben oly mózósággal egymásra, ha nem nyújtottak volna saját pénzüik árán megszámlálhatlanul sokan módot és alkalmat az árak indokolatlan felhajtására, ha mindenki a megfelelő gondossággal kezelte és fogyasztotta volna a rendelkezésre álló készleteket, ma nem kellene a már majdnem türehtlenné vált drágaság sulya alatt nyögnünk.

Az élelmiszerek és szükségleti cikkek ára a háboru és különösen ellenségeink hadviselési módja következtében, a mellyel bennünket a nyerstermelő országoktól elzárni kívántak, természetszerűen emelkedett volna, annak okai azonban, hogy idáig jutottunk, jó részben magunk vagyunk.

Ne zugolódjunk, ne panaszkodjunk, ne keressük a mai nehéz viszonyok okait a kormány és az alsóbb hatóságok intézkedéseinek hiányos vagy késedelmes voltában, hanem belátva saját hibáinkat, igyekezzünk a multban tapasztaltakon okulni, tanusítsunk több önmegtartóztatást, lemondást, mérsékeljük a jelen nehéz viszonyok-

nak megfelelően igényeinket és saját érdekünkben tartsuk be és tartassuk be mindenkivel a hatóságoknak mindennemű rendelkezéseit.

A hadviseléssel kapcsolatos érdekek követelik, parancsolják, hogy a rendelkezésre álló készletek a legmesszebb menő gondossággal, a legszigorubb takarékoszággal kezeltessenek, használtassanak, a szükség parancsolta mértékben mindenki részére hozzáférhetővé tétessenek, s minden lehető mód, alkalom és eszköz igénybe vétele és felhasználása mellett kiegészítettessenek, gyarapítottassanak, felfrissítettessenek.

Ebből folyólag az ország minden lakosának, legyen az gazdag vagy szegény, előkelő vagy alacsony sorsban levő, elsőrendű hazafias kötelessége az, hogy életszükségleteinek kielégítése közben ne fogyasszon egyetlen szemerrel sem több gabonát vagy husnemüt, mint a mennyit élet- és munkajének fenntartása céljából feltétlenül fogyasztania kell, hogy mindenki, a kinek felesleges készletek állanak rendelkezésére, szolgáltatassa be azokat a megfelelő elosztás céljából illetékes helyre, és hogy mindannyian egyaránt a legmesszebbmenő buzgalommal és szorgalommal arra törekedjünk, hogy a folyó év áldása Istennek segítségével minél bővebb és gazdagabb legyen.

Mindig a holnapra, a jövőre gondolva takarékosan kezeljük tehát a készle-

teket, kiméljük a legföltöbbon gonddal az állatállományt, s készleteink utánpótlása gyarapítsa, felfrissítése céljából a legmesszebbmenő lelkiismeretességgel és szorgalommal műveljük meg a rendelkezésünkre álló áldott hazai föld minden legkisebb művelésre alkalmas részecskéjét.

A magyar nemzet életkérdése, becsületbeli ügye az, hogy a mai viszonyok között, a mikor ellenségeink hazánkat és a szövetséges államokat a kiéheztetés célzatával elzárják a többi földrészek nyersterményei elől, nemcsak a hadban levő testvéreink és az itthon maradottak ellátására szükséges terményeket teremtsük elő, hanem minél nagyobb fölöslegeket bocsássunk a jelenben és a háboru egész tartama alatt szövetségeseink rendelkezésére. E cél elérése érdekében addig, a mig az új termés rendelkezésünkre jog állani, a legmesszebbmenő lelkiismeretességgel fel kell fednünk a minden erkölcsi alapot nélkülöző önző érdekekből elrejtett készleteket s pellengérré kell állitanunk, a büntető igazság szolgáltatás kezére kell adnunk mindazokat, a kik a mai nehéz idők közepette a közérdek fölé merészelték a legrutabb és leghitványabb önzésből fakadó érdekeiket helyezni.

Az elmúlt ősz kedvezőtlen időjárása, a férfi munkaerő csökkenése, az igavonó állat állományban a háboru folyamán beállott apadás fokozottabb buzgalomra kell ben-

nünket serkentsenek, pótolnunk kell erőink végső megfeszítése árán is mindent, a mit az időjárás mostohasága miatt elmulasztani kénytelenek voltunk, el kell végeznünk mind azt a munkát, a melyet a férfi munkaerő csökkenésének, az állatállomány apadásának ürügye alatt el nem végeztünk.

A köz érdekében, hadban levő testvéreink, szövetségeseink sikerének biztosítása, ellenségeink gonosz terveinek megghiusítása céljából közös erővel egymást buzdítva, támogatva fogjunk a munkához. Ma már nem képezheti kérdés tárgyát, ki milyen nemhez, a társadalom melyik osztályához tartozik? A mai időjárás nem kedvez a heréknek. Mindenkinek egyaránt dolgoznia kell. Egy cél felé, a minél gazdagabb és dusabb termés biztosítására kell mindannyiunknak törekednünk.

Ne várjuk a hatóságok parancsoló rendelkezéseit, mert a munka, a melyet önként vállalunk és végeznünk, nemcsak áldásos lesz, de becsületünkre is válik.

Fogja meg mindenki, a ki itthon van, férfi és nő egyaránt az eke szarvát, az ásó és kapa nyelét és siessen minden nemesen érző és becsületesen gondolkodó leánya és fia e hazának a reá váró munkát a hazaszeretet melegével elvégezni.

A készletek gondos kezelése, takarékos és csak a nélkülözhetlenül szükséges mérvben való felhasználása, az állat állomány

lehető kimélése, a készletek utánpótlása, felujtása és gyarapítása érdekében kifejtendő becsületes munka révén azonban csak egyik, bár jelentékeny részét oldottuk meg a reánk váró feladatoknak.

Nekünk nem csak arról kell gondoskodnunk, nem csak arra kell minden erőnk megfeszítésével törekednünk, hogy az elsőrendű életszükségleti cikkek minél nagyobb tömegekben álljanak a háboru egész tartama alatt rendelkezésünkre, nem csak az kell gondoskodásunk tárgyát képezze, hogy a rendelkezésre álló elsőrendű életszükségleti cikkek lehető nagy tömege révén minél tökéletesebb mértékben lehessünk és legyünk a szövetségesek segítségére, hanem a legaprólékosabb féltő gonddal arra is kell ügyelnünk, hogy értékeink árfolyama ne szálljon alá s a birtokunkban levő amugy is kevés arany kezeink közül ne guruljon ki.

Ne hogy félre értsen bárki is, nem arra gondolok én most, hogy az aranyat rejtsük el a láda fiókjába, mert ez majdnem akkora hiba volna, mint annak az ország területéről való oktalan kigurítása. Az aranyak az őt megillető helyre kell jutnia, oda, a hol értékeink árfolyamának csökkenése ellen védelmi eszközül, a forgalomban levő bankjegyek ércfedezetének pedig gyarapítására szolgál.

Értékeink árfolyamának fenntartására, a valuta kedvező alakulására a kormány minden figyelmeztetése, intelme dacára semmi gondot sem fordítottunk. Nem törődtünk a kérdéssel egyáltalán, csak csodálkozva, megütődve bámultuk, hogy miként csökken a háborunak reánk nézve kedvező folyása dacára napról-napra a korona és miként emelkedik ugyyszólván óráról-órára a frank, a lei, a pëseta, a sterling árfolyama.

Pedig a háboru kezdetén már mindannyiunknak tudnunk kellett volna azt, hogy az utóbbi évek felette gyenge termése következtében kivitelünk alig lesz, s hogy pénzünk árfolyamának fenntartását, vagy legalább lényeges csökkenésének megakadályozását kizárólag a behozatal lehető korlátozása útján érhetjük el.

A háboru legelső pillanatában tisztában kellett volna lennünk azzal, hogy pénzünk árfolyamának kedvezőtlen eltolódását megakadályozandó le kell szállítanunk igényeinket, le kell mondanunk mindazon élelmiszerek fogyasztásáról, szükségleti, élvezeti és fényüzési cikkek használatáról, a melyek a belföldön, vagy legalább a szövetséges központi államok területén nem termeltetnek s az életfenntartásra nem okvetlenül és nélkülözhetetlenül szükségesek.

A helyett azonban, hogy a hűség és hazaszeretet parancsolta ovatos gondossággal a be-

hozatal csökkentésére törekedtünk, igényeinket a kényszerítő körülmények hatása alatt megfelelően leszállítottuk volna, az ország lakosságának egy igen jelentékeny része a háboru okozta pénzbőség által elvakítva, oktalanul felcsigázta a maga igényeit s a birtokában levő anyagi javak fitogtatása céljából is, megfelelkezve a mai nehéz idők komoly voltáról, nem törődve vétkes könnyelműsége következményeivel, keresve kutatott minden után, a mi idegen, ellenséges országból származik.

A háboru folyama alatt egy szűkebb nyilvánosság előtt több ízben volt alkalmam reá mutatni arra, hogy miként csempézik be a francia és angol divatcikkeket az országba s minő mohósággal kapkodja el azokat a mi közönségünk, nem gondolva azzal, hogy a becsempészett és megvásárolt árukért fizetett pénz a mi ellenségeink ellenálló képességét fokozza s erőt ad nekik a háboru tovább folytatására.

Evtizedek óta nem volt akkora a fényűzés, hivalkodás, a mulatozás utáni vágy, mint éppen most, a mai, az egész világot megreccsgetető, nehéz időkben.

Pedig, ha valaha volt okunk a higgadt, komoly, megfontolt viselkedésre, ma, a mikor millió számra hevernek testvéreink a lövészárkokban, a mikor a legmesszebb menő hűséggel, készséggel, türelemmel megszámlálhatlan tömegek áldoznak életet és vért a mi bizton-

ságunk érdekében, a mikor lépten-nyomon találkozzunk olyanokkal, a kik apát, férjet, fiút, testvért veszítettek s a mikor a fiuk után az apákat küldjük már a rajvonalba, bőven volna okunk arra, hogy magunkba szálljunk és gondolkozzunk.

Nem azt akarom én, hogy bu, bánat, gond, aggodalom és kétségbeesés uralkodjék az országban, hiszen a háboru mai helyzetét tekintve, általánosságban erre nincsen ok, hanem azt tartom kívánatosnak, hogy életviszonyainkat a hazaszeretet parancsolta bölcsességgel oly módon irányítsuk, hogy senkinek kegyeletét, bánatát, gyászát ne sértsük s hogy a bármi módon birtokunkba jutott anyagi javakat a jövőndő küzdelmes munka sikere érdekében megbecsüljük s azoknak könnyelmű és okatlan elpocsékolása révén ne adjunk fegyvert mi ellenségeink kezébe.

Sokat mulasztottunk, még többet vétettünk e tekintetben, hibásak vagyunk mindannyian egyaránt, vétkesek vagyunk mi férfiak is, de sajnádlattal kell reá mutatnom arra, hogy az igazi bünösök a nők között keresendők, s ez annál szomorubb, mert a jövőndő nemzedéket, természetszerű hivatásuknál fogva, ők fogják felnevelni s az ő világnézetük fogja a jövőndő Magyarországot uralni.

Sokszor hallottam az életben, hogy a nemesség kötelez, a tétel igazságát elismerem, de az életviszonyok, körülmények vál-

tozása folytán ki kell bővitenem azt és azt állítom, hogy a vagyon is kötelez.

Kötelez pedig mindkettő arra, hogy a jelen viszonyok közepette kellő bölcsességgel, higgadtsággal, lemondással és szerénységgel irányítsák úgy a születés, mint a vagyon nyújtotta előnyök birtokosai a maguk életviszonyait, hogy becsületes készséggel oldják meg a reájuk váró feladatokat, segítségére legyenek mindazoknak, a kik segítségre, gyámolításra szorulnak, vigaszt nyujtsanak a bánatosoknak, enyhülést szerezzenek a szenvedőknek s jó példát mutassanak nemcsak az áldozatkészségben, de a türelem, önmegtartóztatás- és munkában is.

Ma még nem késő, vonjuk le a multak hibáin okulva a tanulságokat, szabadítsuk fel magunkat az idegen divat hobórtjának járma alul, rendeljük alá fényüzési hajlamainkat a közérdeknek, nélkülözzük az idegen rongyokat, a fényüzési és az élet fenntartásához okvetlenül nem szükséges egyéb cikkeket s rendezkedjünk úgy be, hogy minden ténykedésünkkel segítségére legyünk a titáni küzdelmet vivó testvéreinknek.

Nemcsak az említett nagy horderejű kérdésekkel kapcsolatosan észlelhetők azonban súlyos hibák és vétkes mulasztások, szomoruan látom azt, hogy a mi közönségünk egy igen jelentékeny része a jótékonyság gyakorlásában és a sebesült és beteg ápolás nemes és felemelő

munkájában is kezd kifáradni, lankadni. Vajjon gondoltak-e a fáradtak és lankadók arra, hogy miféle következményei volnának annak, ha a hadban levő testvéreink kezdenének a nekik osztályrészül jutott sokkal nehezebb, terhesebb munkában kifáradni, ellankadni?

Nem folytatom tovább, céлом nem az, hogy az elkövetett hibák, mulasztások egész sorozatát az önök szeméi elé tárjam, nem vádolni, csak inteni, figyelmeztetni akartam én.

*Annak okát, hogy az elmondottakat épen ezen alkalommal, a szabad liceumi előadások sorozatának megnyitásával tartottam kapcsolatba hozandónak, méltóztassanak abban keresni, hogy a nemzeti műveltség, a kultúra, a komoly ismeretek terjesztésében, általánosításában vélem megtalálni azt a csodaszert, amely lélekben valamennyiünket megedz, megerősít, hazaszere-
tetben megnemesít, önmegtartóztatásra, lemondásra, a kísértésekkel szemben való ellentállásra képesít, a mely kifejleszti bennünk a szó nemes értelmében vett altruisztikus érzéseket, a komoly és megalkuvást nem tűrő kötelességérzetet, a felemelő szerénységet és mindannyiunkat megóv-
jövendőben hasonló hibák, mulasztások elköve-
tésétől.*

Ma még igen sokan nehezen határoz-
zuk el magunkat a magassabb kötelességek
hű teljesítésére, kellemetlen érzést vált ki
belőlünk a lemondás, önmegtartóztatás, ön-

uralom, áldozatkészség, jótékonyság, szé-
rénység erényeinek gyakorlása, kulturánk
emelkedésével azonban eltűnnek e nehéz-
ségek, csökkenni fognak a kellemetlen érzé-
sek, s a kultúra terjesztése, általánosítása
érdekében kifejtendő komoly munka ará-
nyában szélesbedik majd látókörünk.

Előbb-utóbb fel fogunk emelkedni arra
a magaslatra, ahol a silány, muló értékkel
bíró gyönyörűségek, tetszelgés és hivalkodás
helyett, lelkiekben megacélosodva, a jövőndő
komoly, nehéz, sok türelmet és talán még
több lemondást igénylő munkára teljesen fel-
készülve, nemesebb gyönyörűségek, élvezete-
tek után fogunk szomjuhozni.

Ebben a meggyőződésben a legszebb
reményekkel eltelve mondok köszönetet a
szabad liceum keretében önzetlenül és lel-
kesen munkálkodó előadóknak s a legne-
mesebb lelkigyönyörűséggel nyitom meg a
szabad liceumi előadások sorozatát.

